בין שאין בהן רביעית. הלוג מים ואע"ג דליכא [ח] שיעורא [ט] גבי נטילת ידים לגבי קידוש לא בעינן שיעור: **נקודה** [כ] **בפוכו.** קודח דופנו של כיור ותוחב בתוכו כלי קטן ומקצתו לחוץ ויונק מימי הכיור ומוציא [מ] אבל בחפיה נפשיה בעינן שיעור ארבעה כהנים: **והא ממנו אמר רחמנא.** פי' בקונטרס דאמתני' (פריך) דאמר כל כלי שרת דאיין לקדש פריך וקשה תיקשה ליה מתניתין [דיומא] (דף מג.): דקתני דכהן גדול מקדש בקיתון של זהב ונראה דקאי אהא דשני בקודח מתוכו [ופריך] והא ממנו אמר רחמנא דאין לקדש אפי' קודח אלא אם כן יהא כמוהו שיהא בו כשיעור: **קודח מתוכו.** פי' שנוטל ממימיו בכלי קטן וכשירה לקדש כיון דבאין מכלי גדול וכה"ג לקמן אם קדח בו רביעית מטבילין בו מחטים וצנוריות דמהכשירות [בא] דמקוה אתו ובקונטרס לא פירש כן: **ק"ו מכנו.** משמע שיש לו תוך ועשוי כמין תיבה פרוצה למעלה והכיור יושב עליו ורבי' [בב] פי' כעין יורה כפייה על פיה ונפתחו שוליה:

לרביעית אינו משלים. פי' בקונטרס לרביעית לנטילת ידים וקשה [בג] תימה והיה נראה לפרש לרביעית היינו להטביל מחטין וצנוריות דבהכי מיירי בסוף שמעתא ומיהו נראה כפירוש הקונט' דבימי ר"ל כבר בטלו רביעית דמקוה כדמוכח בגזיר בפרק אלפה מיניס (דף לח.): **למעוטי טיט הנדוק.** אע"ג דמשלים למי מקוה אין מטבילין בו כדאמר בפרק קמא דסוכה (דף יט.) גבי חוור מלטרף ואין ישיגים תחתיו ופריך מי איכא מידי דאיהו לא חזי ומלטרף וקאמר טיט הנדוק יוכיח ולא כמו שפירש שם בקונטרס דאע"ג דמשלים כדתנן במסכת מקואות פ"ז [ד] אלו מעלין ולא פוסלין מי [בד] השלג והברד וטיט הנדוק מכל מקום אם עשה מקוה אלא מטיט הנדוק לא עלתה לו טבילה לדפירושו אין זה יוכיח דטיט הנדוק בשעה שהוא משלים חזי לטבילה ולא דמי [לחויר] דאין ישיגים תחתיו אפי' בשעה שהוא משלים לפיכך נראה [דטיט הנדוק נמי] אפי' בשעה שמלטרף אין מטבילין בו והכי תנן במסכת מקואות פ"ב (מ"י) מקוה שיש בו מ' סאה [בה] וטיט אליעזר אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט [בו] ובמים באיזה טיט אמרו בטיט שהמים נפין על גביו ואם היו המים מגיעין אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאיליו בתוכו [בז] דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אצל אליעזר [בח דילמא] אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חבית רבי שמעון אומר היורד [בח] בשפופרת הנוד רבי אליעזר ברבי צדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק דסוכה (דף יט.) דאמר יוקים [דכשהטיט מגיע ג' מלטרף לכ"ע ואין מטבילין בו]:

אפילו לרביעית. כאן פי' בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם באפסקא בבת בירתא אבל במקומן כשירין לכולי עלמא ואפי' [בט] מקוה והא דקאמר הכא אי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם ערוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקואות (פ"ב) לא מיירו בשתיית פרה [ט]:

נתן סאה כשר. במי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב.): אבל מים שאובין אפי' כל היום כולו [כשר דראשון ראשון] בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור [ל] כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא תנא רבי שמואל.** פי' בקונטרס לא ידענא אהיכא אקי ומיהו בתורת כהנים תניא [מ] [והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים וק"ו למי כיור מאי ק"ו למי כיור לאו דמים חיים נינהו לא (לקדוש) דקדיש וקדישי מעליותא היא והא תנא רבי [נ] שמואל [נא] מים שאין להם שם לווי אומר מטבילין במים ואין מטבילין בטיט רבי יהושע אומר בטיט [נב] ובמים באיזה טיט אמרו בטיט שהמים נפין על גביו ואם היו המים מגיעין אחד מודה רבי יהושע שמטבילין במים ואין מטבילין בטיט באיזה טיט אמרו בטיט שהקנה יורד מאיליו בתוכו [נב] דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר מקום שאין קנה המדה עומד אצל אליעזר [נג דילמא] אומר מקום שהמשקולת יורדת רבי אליעזר אומר היורד בפי חבית רבי שמעון אומר היורד [נד] בשפופרת הנוד רבי אליעזר ברבי צדוק אומר הנמדד בלוג והיינו טיט הנדוק דסוכה (דף יט.) דאמר יוקים [דכשהטיט מגיע ג' מלטרף לכ"ע ואין מטבילין בו]:

אפילו לרביעית. כאן פי' בקונטרס דאמרינן פרק כל הבשר (חולין דף קו.) מים שנפסלו משתיית בהמה בין בכלים בין בקרקע פסולין הא לא נפסלו כשירים ואינו כן דהתם תניא בהדיא בקרקע כשירים ופליגי התם באפסקא בבת בירתא אבל במקומן כשירין לכולי עלמא ואפי' [נב] מקוה והא דקאמר הכא אי אין פרה שוחה ושותה ממנו אפילו למקוה נמי אינו משלים לא קשיא מידי דהתם במים צלולים מיירי בלא טיט אלא שהם ערוחים ונפסלו משתיית בהמה והכא מיירי במים עבים שנפסלו על ידי טיט המעורב בהן ויש תימה מנא ליה האי שיעורא דכל הני תנאי דמסכת מקואות (פ"ב) לא מיירו בשתיית פרה [נ]:

נתן סאה כשר. במי פירות מיירי כדפי' פרק הערל (יבמות דף פב.): אבל מים שאובין אפי' כל היום כולו [כשר דראשון ראשון] בטל ויש תימה דגבי קרב וכרעים דרשינן במים ולא במזוג והכא גבי כיור [ל] כתיב במים ומכשרינן במזוג: **והא תנא רבי שמואל.** פי' בקונטרס לא ידענא אהיכא אקי ומיהו בתורת כהנים תניא [מ] [והקרב והכרעים ירחץ במים ולא ביין ולא במזוג במים לרבות שאר מים] [נא] יכול שאני מרבה אף מי תותין תלמוד לומר מים מים שאין להם שם שם לווי [נב] יכול

מסורת הש"ס

ח) ת"כ ויקרא נדבה פרש' י ה"ז, **ט)** ירושי' ברכות פ"ז ה"א, סוכה פ"א הי"א, **ג)** [נסוכה יט: וכן כרים פ"ז דמקואות פי' הגרוק כרי"ס, וכן בפי' הרמב"ם והרב מברטנורא והתוי"ט גרסו כולם וכן פרש"י בסוכה יט: הגרוק שראה לסוריקו מכלי אל כלי כו', ועי"ק בפרש"י דהכא ד"ה נדוק], **ד)** יומא פב: מקואות פ"ז מ"ב, ירושי' תרומות פ"ה ה"ב, **ה)** [מו"כ] נדבה פ"ו ה"ז, פ"ז ה"ד, צו פ"ז ה"ג, וע' לקמן צו:, **ו)** תו"כ שמיני פרש' ח ה"א, **ז)** חולין קו., **ח)** מ"א, **ט)** וע"ע תו' סוכה יט: ד"ה טיט, **י)** [בת"כ שלפנינו לא נמצא עדיין], **כ)** [ע' בר"ש ריש פי"ד דנגעים ד"ה מים מיים כו' ושמא אחר מתניא כו' ע"ש שגם הת"כ שהעתיק בזה"ל מים מיים ולא מלומים ולא פוסרים ולא המכזבים כו' לא נמצא עדיין בת"כ שלפנינו]. אבל הנצי"ב ז"ל ציין דנמצא בת"כ פ' שמיני פ"ח ה"א לענין הכשר אוכלין לקבל טומאה:

תורה אור השלם

1. וְרָחֲצוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם:
שמות ל, יט

2. בְּבֹאָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּבְקָרְבָתָם אֶל הַמִּזְבֵּחַ יִרְחָצוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה:
שמות מ, לב

3. וְעָשִׂיתָ כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכַנּוֹ נְחֹשֶׁת לְרִחְצָה וְנָתַתָּ אֹתוֹ בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מָיִם:
שמות ל, יח

4. וְהַקָּרֵב וְהַכְּרָעִים יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ויקרא א, יג

שינויי נוסחאות

א) בר אהבה (ש"מ): **ב)** ל"ל מתוכו (הג' הב"ח ברש"י). וכ"ה בכתה"י וכרש"י כי"י ובתוס': **ג)** ממנו כתיב (שמכ"י. וכ"ה ברש"י): **ד)** בכי"ל הנרוק, וכן בשמכ"י, וכן הגיה יעב"ץ גם ברש"י ותוס', ועי' מסה"ש: **ה)** בכי"ל אם הכי: **ו)** דלא בעינן מים חיים והתניא (כי"צ), ועי' רש"י. וכן בהמשך גי' כי"ל לאו דבעינן מים חיים: **ז)** ל"ל **דבי** (ש"מ והגרי"ב). ולכ"ל בתוס': **ח)** כ"ל דבעינן (גליון. וש"מ): **ט)** ל"ל ומוציא ואותו כלי אינו צריך להחזיק רביעית אבל בכיור עצמו בעינן שיעור כו' (גליון. וכעי"ז בש"מ): **י)** לקדש **דהא** ממנו כתיב דמשמע דוקא ממש מן הכיור (ע"פ ש"מ וב"ש): **יא)** למאי דפירש בהדיא דמייה דלא פריש לא (כי"ר): **יב)** הקשתיו נמקק (ש"מ): **יג)** נדוק רך שראוי כל"ל (ש"מ, וע' אות ל' ומסקנ"ש אות ג: **יד)** שלא נפסלו משתיית בהמה ולא נעשה בהם מלאכה כשרים לידים, דהכי תנן התם ומייתי לה בפ' כל הבשר מים שנפסלו משתית בהמה כו' (ש"מ): **טו)** ל"ל נדוק, וכן בתוס' (שמכ"י): **טז)** ל"ל הנך (שמכ"י): **יז)** היתה רביעית מים כו' הללו לתוכן כו' ונטל כנגדה כו' כל"ל לתוכן כו' ונטל כנגדה כו' (שמכ"י): **יח)** לתוכו **או למלאות** כל"ל (ש"מ): **יט)** נינהו בתמיה (ש"מ): **כ)** דכור זה מקומו אחר ד"ה קודח (מהר"ם ש"ף): **כא)** דמהכשירא (ש"מ): **כב)** ורש"י פי' בחומש כל"ל (ש"מ): **כג)** וקצת היה נר' לפרש כל"ל (ש"מ ובה"ז). ועי' ל"ק ופ"מ שמבאריס גילסתנו: **כד)** מיכא מי ממקק (רש"ש. וכ"ה במשניות): **כה)** סאה מים וטיט (ש"מ. וכ"ה במשניות): **כו)** ל"ל במים ובטיט (רש"ש. וכ"ה במשניות): **כז)** בתוכו נמקק (ש"מ. וכ"ה במשניות): **כח)** ל"ל הנכנס (שם): **כט)** ואפילו מקוה נמקק, ול"ל **דהא** מקוה נינהו (רא"ם): **ל)** ל"ל **טבילה** (ש"מ): **לא)** אולי ל"ל **ליכא**:

שיטה מקובצת

בקודח מתוכו. לשון הר"פ, פרש"י שנוקב כיור נקב מגדו ומדבקין שם כלי אחר קטן שמקלח מים לקדשו. ולא נהירא דפשיטא דהוי כמו כיור גופיה, ומאי פריך ממנו אמר רחמנא. לכן נראה שנוטל אותו בכלי קטן ונותן אותו תוך הכיור ונוטל מימיו ומקדש בו, וכה"ג דאמרינן בפרק כיון דמכלי גדול קא אתי וכה"ג בר' [ככתוב בתוד"ס קודחן]: **אלא** למעוטי יבחושין ארוטין. פי' קוטיא היא. ותירוצא דקוטיא זו מיתכלא לקמיה אמר רב פפא למעוטי נמן סאה וכו' וקי"ל: בל שתחילת ברייתו מן המים ממטבילין בו. וא"ת והלא שלג וברד משלימין למקוה אבל בעייניהו לא, וי"ל דשלג וברד אין תמלאנו מן המים הילכך לא מהני כהו בעייניהו. וברד הייט גרגילא ולא גרגילא (תוד"א) **ד' בחומש** בעין יורה בפויה על פיה. גליון, ולא נראה שיטת הקונטרס. ולא נהירא, חדא דדוחק למחוק כל הספרים דגרסי אי הכי, ועוד מנ"ל דפליגי זקני דרום כגון לענין ריפוי דטומאת שרץ בצבור, כל זה מבחוץ, ועוד דמה הוא הסברא לומר דמעוך שמרלה בצבור מרלה נמי ביחוד בלא טעם הסברא, ולהדרכה י"ל מדגלי קרא בצבור ש"מ דליחיד [אינו] מרלה כלל אף דיעבד. לכך נראה לר"ת לומר דכי אמתרלה לצבור מבמעודנו ואפי' בטומאה, לא שנא טומאת מת לא שנא טומאת שרץ, והא דקאמר לא שנו כו' לא קאי טומאת מת [מכפריס] אלא ה"ק מתוך שמרלה בצבור כ"כ ריפוי גדול שהקרבן נאכל בטומאה כגון בפסח, מרלה ביחוד לענין הכן שנשמש בטומאת מת, והילכך לענין טומאת מת שייך זה מתוך כדפי' דגבי פסח

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלכה יא בהשגה וסמג עשין קעה:
נז ב ג מיי' שם הלכה י:
נח ד מיי' שם הלכה י"ב:
נט ה פי"א מהלכות מקואות הלכה ט ועיין כ"מ:
נט ו מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלי"ב ומיי' פ"ח מהל' מקואות הל"ט סמג עשין רמח טוש"ע או"ח סי' קס סעיף ט:
ס ז ח מיי' שם הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן רא סעיף לג וטוש"ע או"ח סימן קס סעיף י:
סא ט מיי' פ"ז שם הלכה ו:
סב י כ מיי' פרק ד שם הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף כד:
סג ל מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ו:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בין וכו' לגבי נטילת: **(ב)** ד"ה בקודח מתוכו כל"ל וכן בגמרא:

מוסף רש"י

אלא ממנו למעוטי כלי חול. דהמלו ממנו כתיב, וכי אימרינן שאר כלים לקמן דומיא דדיה אימרינן (לעיל ב:) **טיט הנדוק.** שראוי לחריקו מכלי אל כלי, כגון שהוא רך (סוכה יט:) **נתן סאה ונטל סאה הרי זה כשר.** גבי שאר משקין ומי פירות ומתוך שהמחוק קאי במקום מקואות, ואשמועינן דאע"ג דחזר ונטל ואיכא למימר הא מסר ליה מקוה, שהקפה הוא אין משלימתו שאין ראויה למקוה, אפ"ה כשר דמכי יהבו לגבייה בטל ליה והוו להו מ' ומה טולן ראוין ומי שקל חד סאה פשו מ', אבל איפכא לא דכי נטל סאה כרישא מסר ליה וכי הדר מליה הו"ל מקוה מסר דמשקין הללו אין משלימין את המקוה (יבמות פב.):

שיטה מקובצת (המשך)

דא"כ לא היה יכול לקדש ממנו (תו' מהר"ם): ד"ה אפילו. ריש תיבה מנ"ל האי שיעורא הו'. גליון, ונראה דהתם לגא אייתי אלא לענין הטבלה במים מפלגי. בין קנה יורד ואין קנה יורד ואין קנה יורד ואינך מילוקים דמפרש התם, אבל הכא אייתי אלא לענין בטיט עצמו ובקנה יורד עצמו איכא [ד] לאפלוגי, ולא משכחת ליה אלא בין שוחה ושוחה הפרה לאין שוחה ושוחה (תוד' חיצוניות)

מכאן שייך לענוד הבא

יבול בן נבר במש. תימה מיפוק ליה שהוא זה, וי"ל דאמרא פסול דזרות לא שייך אלא מבני ישראל (ת"א): **מתוך** שמרצה בצבור כו'. וכ"מ בטומאת שרץ מינה מתוך, י"ל דשבני זקני דרום כרוס דאי אמתרלי טומאה בצבור מבמעודנו ואפילו בטומאה דוקא טומאת מת אבל שרץ לא אמתרלי כלל אף בצבור, וטעמייהו [קס"ד] דשמא דכיון דגלי בטומאת בעלים דכי אמתרלי בצבור בטומאת מת דוקא אמתרלי כו', וליפיון מתוס מן המפורש, אך אמרי לא אמיק אלעזר מכפריס [ממתכפריס], וא"כ זקני דרום פליגי בתרתי, חדא בשל דשבני לגא אמתרלי טומאה בצבור כי אם טומאת מת, ועוד מבא דאמרי מתוך שהולרה כו', וכ"מ כיון דאמרי מתוך מה ייפה כח לצור מבימיד כיון דיחיד נמי אמתרלי (אלדרבה מקתבר טפי כיון דגלי קרא בצבור דיש חילוק בין לצור ליחיד), ויש לומר דבפקא מינה דבצבור הולרה אף לכתחילה אבל ביחיד אינו מרלה כי אם בדיעבד. ולא גרסינן אי הכי, דבגלאו הכי הוי מלי למיפכך בגא מתוך לזקני דרום דבשבי דטומאת שרץ לא אמתרי בצבור אף בכהנים (דהוי מלי למיפכך) טומאת שרץ [לילין] בכהנים לכל הפחות, אגא ה"ג טומא שרץ לילין בצבור מק"ו, דנהי דבמעודנו לא אמיר בטומאת שרץ משום דהוי דומיא דשרוטא בצבור, כיון דלוכא מעוות גילף מק"ו, [ומסנין] דודאי איכא מיעוטא דהוי היקש גמור דבמעודנו דדרשינן אפילו בטומאה מיירי בין בטומאת בעלים בין בטומאת כהנים והילכך היקשא הוא לאקשיטנו דומר דמה מתכפריס טמא מת אין [כו'] כדכתיב (במדבר ט, י) אינ כי יהיה טמא לנפש, אף מכפריס טמא מת אין כו'. כך הוא

נר מצוה

נו א מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלכה יא בהשגה וסמג עשין קעה:
נז ב ג מיי' שם הלכה י:
נח ד מיי' שם הלכה י"ב:
נט ה פי"א מהלכות מקואות הלכה ט ועיין כ"מ:
נט ו מיי' פ"ה מהל' בית המקדש הלי"ב ומיי' פ"ח מהל' מקואות הל"ט סמג עשין רמח טוש"ע או"ח סי' קס סעיף ט:
ס ז ח מיי' שם הלכה יא טוש"ע יו"ד סימן רא סעיף לג וטוש"ע או"ח סימן קס סעיף י:
סא ט מיי' פ"ז שם הלכה ו:
סב י כ מיי' פרק ד שם הלכה ז טוש"ע יו"ד סי' רא סעיף כד:
סג ל מיי' פ"ו מהל' מעה"ק הלכה ו: